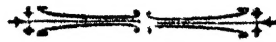
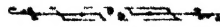

દાન પરંકા.

લેખક તથા પ્રકાશક,
ઉમરેડવાસી હાંડનાયક નારણુ નંદલાલ.
અમદાવાદ.

દા. બા લલ્લુભાઈ કૃષ્ણદાસ પ્રીત્યર્થ અર્પણ.

પ્રથમ આગતિ.

પ્રત ૧૫૦૦.

સવત ૧૯૭૦.

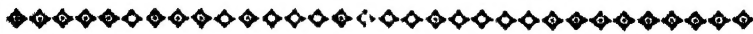
સને ૧૯૧૪

શ્રીચીરોડના પુલ નીચે આવેલા શ્રી લેન વિં વિં પ્રીં પ્રેસમા

શ્રા. ચુનીલાલ અમથાશાએ છાપ્યુ.

અમદાવાદ.

કિંમત દોઢ પાઈ.

૫૨૨૫

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય ॥ ઉદ્ધરેનાત્મનાત્માનં ॥

શ્રી.

ગુજરાતી કોપીશર્ટ સંસ્થા દાન પરીક્ષા.

૧૨:૪૨૯૨

આપણેજ આપણા મિત્ર અને આપણેજ આપણા શત્રુ બનીએ છીએ. આપણા પાપોનો સદ્વ્યય કરીએ નહિ અને દુરપરિણામ જોઈ પાછળથી પસ્તાપાએ છીએ. આવી સ્થિતિને મૂર્ખતા કહેવામાં આવે છે, પણ ખરેખરી મૂર્ખતા તો ગમે તેવાં પોતાનાં કર્મોનાં માઠા પરિણામ આવે તોપણ જેને કાર્યકારણનું જ્ઞાન થતું નથી ત્યાં રહેલી છે. દેશમાં લિખારી બેઠક વધી ગયા છે. એ લિખારી યાત્રા કરવાને બાહ્યને કિંવા યજ્ઞ કરવાને બાહ્યને કિંવા પુત્રીના લગ્ન કરવાને બાહ્યને અથવા બીજી અશક્તિઓને બાહ્યને માનનીય શીલ પુરૂષો કનેથી ઠગી દ્રવ્યાદિ મેળવે છે. દાનશીલ પુરૂષો લિખારીની પરીક્ષા કરી શકતા નથી. ઘણું કરીને તો દાનશીલ પુરૂષો પોતાના અભુધ નોકર ચાકરોનેજ આ કામ સોંપી તેમના દ્વારા દાન કરાવે છે કોઈ દાતાર સુઝ હોય છે તો પણ તેની ઐરલાજરીમાં લાગ્યેજ એ પુણ્યાતિષયનું કાર્ય તેવાજ સુઝને હાથે રહે છે. દેશમાં ચાલતાં બધાં અન્નક્ષેત્રો અને સમાવૃત્તો પ્રાયશઃ એ કિંવા ત્રણ રૂપિયાના પગારદારોજ ચલાવે છે. છત્રાના ઉત્પાદક સ્પષ્ટ લખ્યું હોય કે આ સંસ્થા સાધુ માટે છે તોપણ દુક પગારી અને અદીર્ઘ દષ્ટિ પુરૂષને સાધુની પીછાન નહિ હોવાથી દુષ્ટ, ક્રોધી, કામી, લોભી, અને દુરાચારીને માત્ર વેષ ઉપરથી સાધુ માની લેઈ તેવાં દાન આપે છે. કર્તાએ લખ્યું હોય કે આ સંસ્થા અશક્ત માટે છે. સંસ્થાનો ચાલક અજ્ઞાત હોવાથી અંકાદ અથવા કિંવા પંચુને જોઈ તેને દેવની પેઠે પૂજે છે પણ તે સમજતો નથી કે આ અંધની અન્ય જે જે ઇદ્રિઓ સશક્ત છે, તેનાથી કામ લેવાનું બંધ પાડીશું તો તેથી અંધ વગેરેનું અને દેશનું અહિત થાય છે. પ્રાયશઃ દેશમાં લિખારીની આજકાલ છ કરોડ જેટલી મંખ્યા વધારી દેવામાં આપણું અજ્ઞાન એજ મુખ્ય કારણ છે. આપણું અજ્ઞાન ખુદ લિખારીને પણ હાસ્ય કરાવે છે. ફકીર કિંવા યતિ કિંવા બ્રહ્મચારી ગમે સ્ત્રીઓ સહીત પ્રત્યક્ષ હોય છે છતાં આપણે તેને બાવાજી (પિતાજી) કહી પગે લાગીએ છીએ. તે વખતે તેઓ પણ “ માંડી ગુજરાત ” અથવા

ગુજરાત વિદ્યાર્પઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઝિટ વિભાગ]

અનુક્રમાક ૫૨૨૫ વર્ગાક

પુસ્તકનુ નામ ટાન ૫૨૧૬૥

વિપ્પ ૧૭૨ : ૪૩૫૩

“ ભોળો દેશ ” માની મક્કલાય છે અને પોતે નિર્વિદ્ધ માની પોતાની સંખ્યા પ્રતિ વર્ષ વધારતા ચાલે છે. ખરે ! એટલુંજ નહિ પણ આપણા અજ્ઞાનનો લાલ લેછ ઉદરનો કાળ ગતી તે જમ કરનો નાશ કરે છે તદ્વત્ જિખારી અપણા ઘર આગળ અડંગા નાખી, માળો આપી, કવચિત્ મારામાર કરી જમરદસ્તી લીખ લે છે અને પોતાની એલાદ માટે લાગો ધાલી દેશપર કાયમનો બોલો મૂકે છે, બજારમાં ક-કીર કિંવા નાનકશાઇ આવ્યો કે તૂર્ત કક્ળાટ દૂર કરવા એકાદ વાણીએ ખડો થઇ, પૈસા ઉધરાની જિખારીને “ હ્યો પિતાજી ” કહી પગે લાગે છે. આવી આવી અનેક નકારી અને અવિહિત રૂઢિઓથી બધી ન્યાતોમાં દાનનું સ્વરૂપ ઢંકાઇ ગયું છે. દુષ્ટજનોને ઉત્તમન મળે છે, સાધુ ભૂખ્યે મરે છે, દાનશીલ દુઃખી થાય છે અને સેહેલામાં સેહેલો રસ્તો જિખ, લાચ લાગવાથી જિખારીની સંખ્યા પ્રતિવર્ષ વધી જઇ દેશમાં મજુરી બેહદ મોઢી થઇ જાય છે. મજુરી કરનાર વર્ગ જિખથી સુખી થવા લાગ્યો એટલે ખોરાક વગેરેની વસ્તુઓ મોંઘી થઇ જાય છે. ગણે વસ્તુની પનાવટો પણ દેશમાંથી હડતાર્થ જાય છે. દેશમાં લાખ્યો વિદ્વાં જમીન પત્તર રહે છે અત્યારે તમામ જિખારીએકલી ખેતી પાછળ મંડી પડે તો ચોમાસુ ખુલતાંજ ચોખખી અને સસ્તી ખાંડ દેશમાંથીજ મેળવીએ અને વ્યાપારીઓ પરદેશની આગબોટની રાહ જોતા તૂર્તજ બંધ પડે. પણ “વે દિન કલા કે મિઆંકે પાંવમે” જૂતિ” અનાથાશ્રમો, અન્નછત્રા, ધર્મશાળાઓ, અને સદાવ્રતો એ બધી સંસ્થાઓના દુરપયોગવડે દેશનું નબોદ વળી ગયું છે. હવે આપણે ન રહ્યા પૂર્વાત્ય અને ન રહ્યા પાશ્ચાત્ય ! ધાંચીના બળદ જેવું, અથવા તે કુંભારના નિભાડાના લાજન જેવું થઇ પડ્યું છે. પૂર્વે ઘેરઘેર દાનધર્મ પ્રચલીત હતો. અને દરેક જણ પરીક્ષક હતો એ જ્ઞાન શિથીલ થયું એટલે ઉક્ત આશ્રમો જન્મ પામ્યાં, અને આશ્રમોની સ્થિતી બગડી એટલે આખા દેશને અસર પહોંચવા લાગી. ઘેરઘેર સ્વચ્છતાના નિમો પળાતા હતા, ત્યાંસુધી ગ્રામ સ્વચ્છ રહેતું હતું અને મ્યુનિસિપાલિટી લાગ્યા એટલે યુરીનલ કિંવા નાજર હોય ત્યાંથી ત્રણસે’ કદમ દુરસ્થને ભાન આવશે કે આપણે મ્યુનિસિપાલિટી દાખલ કરવામાં ભૂલ કરી. ભૂલ્યે ચૂક્યે એવા દુર્ગંધપૂર્ણ સ્થાન છોડી બીજી જગોએ મળમૂલનો વિસર્ગ કરે છ તો એકાદ આબરુદાર પણ ચાર રૂપીઆના પોતાનાજ પગારદાર જમાલભાઇ કિંવા દાનીઆને પગે પડવું પડે છે. દાન-કિયાની પણ વેગ્રસી એકટ લાગુ થશે ત્યારે એવીજ સ્થિતી થવી છે આ પણ ખરા કહીર સાહેબ, મહારાજ, યતિ, કિંવા ગયણીજી જેવા ચોખ જનોને

યનસાક માટે મી. બર્ડવુડ, મરધાભાઈ, કર્તમશા કિંવા ક્ષ મેજિસ્ટ્રેટ રૂબરૂ ખડા થવાનો પ્રસંગ આવે ત્યારે તેમનું ખરાપણું સાબિત કરવા પાછું આપણેજ બસડાવું પડશે. અને કદાચ તેમ થતાં પણ તે ખરા પરિવારનો ખ્યાલ થવો મુશ્કેલ થઈ પડશે આપણા અજ્ઞાનથી જ્યારે ઉત્તરોત્તર આપણું કષ્ટ વધતું ચાલ્યું છે અને અધિક વૃદ્ધિ ગત થવા વડી છે તો પછી આપણેજ આંખ ઉઘાડી કર્તવ્યપરાયણ થઈએ. પ્રત્યેક ધર્મશાળાના મેનેજરે દરેક ધર્મશાળાની મુલાકાત લેખ આશ્રય લેનારને પચિંક (વટેમાર્ગ) તરિકે ભોજન તથા આસન આપી સંતુષ્ટ રાખવો અને બીજે ફિવમં તે રહેવાનો હોય તો તેની પામેથી કામ લેવું. પોતાની પામે કામ ન હોય તો વચ્ચેમાંથી કામોની માગણીઓ મેળવવા. વિદ્યાર્થી, યતિ, ગ્રન્થચારી અથવા વિદ્વાન હોય તો તેમને અન્નવસ્ત્ર આપી તેમનાં સત્કર્મને જરૂરપુરતાં સંપૂર્ણ કરવા શેહેરીઓએ શેહેરમાં દાખલ થએલા બિશ્વકા માટે એક પરીક્ષક કમિટી ઠગવી લિખારીને તેમની પાસેથી પાસ મેળવવા કહેવું. પરંતુ પાસ વિના ઘર આગળ ઉભો પણ રાખવો નહિ. અનાયાસમોમા અધ, પગુ વગેરે લોકો હેય તેમની જે જે હૃદયિય કામ કરી શકે તેવી હોય તે વડે લોકપયોગી કામ કરાવી અન્ન આપવું. જેમકે એક લોકકુ વેહેરતુ હોય તો એક લંગડો અને એક આંધળો મળી વેહેરે વિદ્યાર્થી હોય તો પણ તે નિદાન મેહેનત કરીને અથવા બીજને ટયશન આપીને પોતાના રોટલા જેટલું પેદા કરે. નાદક અંબજનોને ફક્ત ગાયન શિખવી કિંવા બલાતકાર ભણાવી પુત્ર લિખારીને લિખારીજ રાખવા નહિ, કવીશ્વર દસપતરામભાઈએ કહ્યું છે કે “રોટલી નાખી લિખારી ન રાખો” એવી યોજનાથી રોટલી આપવી કે જે ખાઈ પુત્ર તેને બીજની ચાચના કરી પડ નહિ. આવી રીતે લિખારીઓ વસતી તરફથી અને તમામ સસ્થાઓ તરફથી કર્તવ્યનો પાઠ શિખશે, ત્યારેજ તેમના વારસામાં ઉતરેલી અથવા વ્યસનની પેઢે તેમના સ્વભાવ સાથે જોડાઈ ગ-એલી બીખ તજ જનમડલનો અપકાર કરવો છોડશે, ત્યારેજ મજુરી સોંધી થશે, ત્યારેજ ગુન્દા અટકશે, ત્યારેજ ધાન્ય સસતુ થશે અને ત્યારેજ સુખસપ્તિ વધશે કે જ્યારે પારડી મેહેનત ઉપર તાગડધિન્ના કરનારની લોકો પરીક્ષા કરવા લાગશે અત્યારે એકાદ જડબુદ્ધિ વાઘરોને કિંવા અરપ-શર્થને પણ સાધુ થઈ ઉચ્ચ કોમોની સત્કાર પૂજા લેવાની હિમ્મત આવી છે. કારણ શુ? આપણું ભોળપણ, આપણી નિર્બલતા અથવા આપણું અજ્ઞાન. ઉધઈનો એક જીવડો કાળે કરી મજબૂત વસ્તુને સપાટાખંધ ખાઈ નાંખે છે તો જ કરોડ લિખારી આપણી જે સ્થિતી કરી શકે તેનું આપણને કેમ

જાન નહિ થવું જોઈએ ? આપણે ગાડરીઆ પ્રવાહમાંથી ડોકું પણ ઉઘું કરીશું નહીં તો પછી ઉન્નતિનો માર્ગ કદિ પણ હાથ લાગશે નહિ.

એ વાત ખરી છે કે સર્વ મ્હોટા મ્હોટા યજ્ઞો કરતાં પણ દાનયજ્ઞ મ્હોટો છે.

કાષ્ઠ માર હસ્તેઽઽ ઘૃત કુંભ શતેન ચ ।

અતિથિયસ્ય મગ્નાશ સ્તસ્ય હોમો નિરર્થકઃ ॥

એ વચનથી સ્મૃતિકાર એટલે સુધી જણાવે છે કે અતિથિ જેને દર-વાજેથી ભૂખ્યો જાય તેણે યજ્ઞમાં ગમે તેટલાં લાકડાં, શી વિગેરે આપ્યાં હોય તોપણ તે નિર્ર્થક થઈ પડે છે. વળી કહ્યું કે:-

દાન મેકં કલ્પાયુગે ॥ આ યુગમાં દાનજ એકલું આ

લોક અને પરલોકનું સુખ આપવા સમર્થ છે. આવીજરીત્યા શાસ્ત્ર માત્ર પુકારી પુકારીને કહે છે કે ધણા માનથી, ધણી શ્રદ્ધાપૂર્વક અને જેને દાન આપવું છે તેની સામે જમને (ખોલાવીને નહિ) દાન આપવું એ શ્રેષ્ઠ છે આ ઉપરાંત દાનની ફલશ્રુતિ એટલી બધી છે કે તે સાંભળી શકે પણ પોતાનું શાકય તણ દે. શાસ્ત્રકારોએ આપણને જે જે ફરમાનો કર્યા છે. તે રાજઆજાવત્ પાળવા પ્રત્યેક આર્યપુત્ર બંધાએલો છે. પરંતુ તે આજ્ઞાઓને છુટેછુટી નહિ વાચતા સમગ્રતાએ વાંચવી ઈષ્ટ છે, જેથી પુણ્યનું સ્થાન પાપ ખુંચી લેઈ આપણને નર્ક ધસડી જાય નહિ, આજ્ઞાકલ કલિના એજાટો ગાયના આંચળે જંગોડી વળગે છે તેમ શાસ્ત્રકપિ આંચળે વળગી તેના રહસ્યરૂપિ પયપાન નહિ કરતાં તેમાંથી અનર્થ ખેંચી લેઈ ધિરપાન કરે છે, તે કરતા મુખ્ય દાતાઓ પણ ઘણે અંશે ચઢિયાતા છે. દાન આપવું એવું શાસ્ત્રીય ફરમાન છે. ત્યારે સવાલ એટલોજ રહે છે કે દાન માટે શાસ્ત્રે કોઈ પાત્ર ઠરાવ્યું છે કે નહિ ? કેમકે એટલું તો નિર્વિવાદ છે કે પ્રજાને પાયમાલ કરવી એવો ઉદ્દેશ શાસ્ત્રકારનો હોઈ શકેજ નહિ. જોતાં તૂર્તજ જણાઈ રહેશે કે પાત્ર પરીક્ષા કર્યા વિના અયોગ્ય સ્થાને જણે જણે દાન કર્યા તે બિચારાની ધણી દુર્દશા થઈ છે. મહાભારત વગેરે પુરાણોમાં તેના સંકેતો દાખલા ટાકના છે દુઃકામાં પાત્ર પરીક્ષા માટે પરાશરદિ શાસ્ત્રકારોએ જણાવ્યું છે કે:-

**નૈક ગામીણ મર્તિથિ વિપ્રસાંગ મિકં તથા અનિત્ય ભાગતં
યન્નાત્તસ્માદ તિથિરુચ્યતે.**

જે એક ગામનો “દયા પ્રભુની” વગેરે વાક્યો બોલતો હાથમાં પોહોળા મોંઢાનો લોટો લેઈ બટકતો બિખારી છે. અથવા જે નિત્ય ભયકાય છે

તે અતિથિ નથી પણ એકજ વખતે પ્રથમ આવી અલ્લેસા કુપાર્થિનેજ અતિથિ ગણી પકવ અન્ન આપના કહેલું છે. કદાચ વિદ્યાવાન અથવા બ્ર-હ્મચર્યાદિ વ્રતવાળો હમેશ આવ તો તેને માટે કહે છે કે:—

**અર્પૂર્વઃ સવ્રતી વિપ્રોઽર્પૂર્વો વા તિથિસ્તથા,
વેદાભ્યાસરતો નિત્યં ત્રયોઽર્પૂર્વા દિને દિને.**

તે જ્યારે આવે ત્યારે પ્રથમ જણે આવ્યાજ નથી એવા માની અન્ન વેચી આવનાને નહી પણ તૂર્ત કુપાર્થિ નિવૃત્ત થાય તેણે તૈયાર રાધેલું આપવું. કેમકે ગૃક્ષેત્રમાં વાવેલું બીજ જેમ નષ્ટ થતું નથી, તેમ તદ્વત સુપાત્રે જે દાન કરાય છે તે પણ નાશ પામતું નથી. વેદાધ્યાયી હોય કિંવા બીજી રીતે પાત્ર હોય તો પણ મુનિવચન કહે છે કે—

નવિચયા કેવલયા તપસા વાઽપિ પાત્રતા ।

યત્રવૃત્ત મિમેચોભે તદ્ધિ પાત્રં પ્રકીર્તિતમ્ ॥

હુતો કેવલ વિદ્યાવાન કિંવા આંત્રાયણાદિ તપ કરનારને પાત્ર કહેતો નથી પણ તે સાથે તે સદાચારમંપન્ન હોય તોજ તેને પાત્ર કહું છું. અંગ્રેજોમાં કેરેક્ટર જેને નથી તેને મા ગુપ્તજ ગણ્યો નથી આગળ વધીને એનાએજ મુનિ કહે છે કે—

સ્વાધ્વાયાદયં યોનિમન્તં પ્રજ્ઞાન્તં વૈતાનમ્થં પાપ મિરું વહુશં ।

સ્ત્રીષુક્ષાન્તં ધાર્મિકં ગોશરણ્યં વ્રતૈઃ ક્ષાન્તં તાદ્રશં પાત્રમાહુઃ

જે વિદ્યાર્થિ, કુશીન, યાનિક, શાન્ત, પાપથી ડરી જનાર, શિક્ષાન, અનુબ્ધ, બ્રહ્મચર્યાદિ વ્રત વડે પૂર્ણ હોય તેજ ખરું પાત્ર છે અને દાતારને પાપથી તેજ તારી શકે છે.

દાતારં પાપાત્તારયતીતિ પાત્રં ।

દાન લેનારો દાનનો એવા તો સદુપયોગ કહે કે જેથી દાનારને અન્ન પોતાના આત્માને તારી દે. વળી કહ્યું છે કે—

યેક્ષાન્તદાન્તાઃ શ્રુતપૂર્ણ કર્ગા । જિતેન્દ્રિયા પ્રાણિવધઃત્રિવૃતાઃ

પ્રતિમહેસંતચિતા ગૃહસ્થાસ્તે વ્રાત્સગસ્તરયિતું સમર્થાઃ ॥

જે પુરુષ મન તથા ઇન્દ્રિઓને વશ રાખે, જ્ઞાનવાન હોય, વાણીથી પણ હિંસા કરે નહિ અને દાન લેવામાં અન્યુત્તર ન કાચ પામતા હોય તેજ તરે અને દાતાને તારવા સમર્થ છે

દાતા પ્રતિ ગ્રહીતા ચ દ્વૌ તૌ નિઃચગામિનૌ ।

એ શ્લોકથી દાન લેનારને પણ સ્મૃતિકારો કહે છે કે જો તમે વિદ્યા અને તપથી રહીત હો તો તમેજ ડાહ્યા થઈ પ્રતિગ્રહ લેતા માં. કેમકે જનમંડલને તમારાથી કંઈજ લાભ નથી તેમ છતાં લેશો તો તમે અને તમને દાન આપનારને એ દાન નહિં પહોંચાડશે. તેમાં પણ તપ અને વિદ્યાથી રહિત હોય તે તો દાનને પાત્રજ નથી. એવા દાન લેનાર અને આપનાર નહિં સંચરે છે.

વિદ્યા તપોભ્યાંહીનેન નૈવ ગ્રાહ્યઃ પ્રતિગ્રહઃ ।

મૃદ્ધળન્પ્રદાતાર મધોનય ત્યાત્મા ન મૈવ ચ ॥

આગળ ચાલતા એના એજ સ્મૃતિકાર કહે છે કે બાઈઓ ! દાન લેઈને રાજ થવાનું નથી. ઉપકાર અને પ્રત્યુપકારનો નિયમ ધણો સખ્ત છે. ઉપકાર માથે ચઢાવવા એ કરજ કરતા પણ કઠિણ બોલે છે, એમ સમજીને બનતા સુધી પ્રતિગ્રહ લેવાને સમર્થ હોય તેવા પુરૂષે પણ દાન લેવાનું છોડી દેવું. એ પ્રમાણે દાન નહિં લેવાથી દાન કરનાર પુરૂષો જે ઉત્તમ લોકને પામે છે તેને દાન નહિ અલણ કરનાર પુરૂષ સહજ પ્રાપ્ત કરે છે.

પ્રતિગ્રહ સમર્થોઽપિ નૌઽડ્દત્તેયઃ પ્રતિગ્રહમ્ ।

યે લોકા દાનશીલાનાં તાન્ સપ્રાપ્નોતિ પુષ્કલાન્ ॥

આટલું બધું સમજવાને કહેતા પણ ભિખારી અને ભિખ આપનાર માને નહિં તો સ્મૃતિકારો રાગ પ્રત્યે ફરજ મુકે છે કે તેણે જે ગામમાં ભિખારીઓને ભિખ મળતી હોય તે આખા ગામને દડી નાંખવું કેમકે ભિખારી (ચોર) ને ભિખ આપ્યાથી તે હરામખોરોને ઉત્તેજન મળી જનમંડલને ત્રાસકર્તા થઈ પડે છે.

અવ્રતા જ્ઞાનધીયાના યત્ર ભૈશ્યચરા દ્વિજાઃ

તંગ્રામં દંડયેદ્રાજા ચૌરમક્ત પ્રદોહિસઃ ॥

સ્વામી વિવેકાનંદ કહે છે કે બક્ષીસ પણ સ્વીકારતી નહિ કેમકે તેથી પણ સ્વતંત્રતા હણાઈ જઈ બક્ષીસ આપનારનો દેવાદાર તે બને છે. When a man receives gift from another he becomes bound & attached etc. પરમ ભક્તશિરોમણી તુલસીનાસજી કહે છે કે 'દાન લેવા માટે કરતલ પસારવાનો વખત આવે તે કરતાં મોત આવે તે સાર.'

તુલસી કરપેં કર ધરો, કરતલ ધરો નાય;

યો દિન કરતલ ધરી, વા દિન મરણ, મુહાય.

આહણે ધણી વખત બિખને પોતાનો ધર્મ માની ખુશીથી માગવા નહિને છે તેમને ઉપરનો બોધ બસ ન થાય તો પરાશર મુનિ કહે છે કે.

ષટ્ કર્મ નિરતો વિપ્રઃ કૃષિ કર્માણિ કારયેત્ ।

સારામાં સારો આહણ હોય તેણે ખેતિ કરી ગુજરાન ચલાવવું. ક-
દાસ તેથી પણ બીજાં ધર્મો બ્રહ્મને તો પોતાના ગળ માટે યુદ્ધમાં સામે-
ભેટ મરવું અથવા યોગયુક્ત સન્યાસ ધારણ કરવું. પણ ભીખ માગવી નહીં.

દ્વાવુભૌ પુરુષૌ લોકે મૂર્યમંડલ મેદિનૌ ।

પરિત્રાદ્યોગયુક્તશ્ચ રણે ચામિ મુખેહતઃ ॥

આ ઉપરથી રણમાં ઉતરનાર માટે યુરોપીઅન લોકો જેવુંજ અત્ય
મહર્ષિઓ માન ધરાવતાં જણાય છે. તઓ લખે છે કે રણમાં જેઓના
નાસિકાદિ છંદાયા છે તેમને વેતન અપસરાઓ “ આ મ્હારો પતિ ! આ
આ મ્હારો પતિ ! કહી, તેને જલદી વરવા દેડે છે. ”

યસ્યચ્છેદક્ષ તં ગાત્રં શર મુદ્ગર યષ્ટિભિઃ ।

દેવકન્યા સ્તુતં વીરં પ્રધાર્વતિ મમમર્તા મમેતિ ચ ॥

પ્રતિબદ્ધને આ પ્રમાણે તિરસ્કારી દાનગણિમા આપણા પૂર્વે થઈ
ગએલા રૂપિ મુનિઓએ ગાયા છે. સૌથી સારો માર્ગ દાન નહિં લેવું તે છે
અને દાન દેવામાં પોતાનો દંડ પણ પરાધર્મ અર્થવા, એને સૌથી શ્રેષ્ઠ ગણ્યો
છે. દધીથી રૂપિએ પાત્ર તરિક્ક ઈંદને પોતાની કંદોડનું હાડકું દાન કર્યું હતું
બલિદાનને પરમપાત્ર શ્રી હરિને સર્વસ્વ અર્પા દીધું છે. આવા અનેક દર્શા-
તોથી એજ સિદ્ધ થયું કે પાત્ર જે સમયમા હાથ લાગે તેજ દાનનો દેશ-
કાલ સારો; નહિ કે કેવલ ગૃહજી, કુરુક્ષેત્ર વગેરે છે દાન નહિં લેવાની આજ્ઞાનું
ઉલ્લાંઘન કરી ગૃહગૃહ રક્ષણતા ભિખારીને શાસ્ત્ર ચોરની ઉપમા આપી પાત્રે
દાન કરવા આપણને દ્રુમાબ્ધુ છે તે તરફ આપણું ધ્યાન ખેંચાશે નહિ તો
આપણે આપણા શત્રુ પતીશુ. સ્વાભવિત કરી લેવા જેવું સાડ રાજ્ય, સારો
સમય પ્રાપ્ત છે તેને વ્યર્થ ખોવા એ આર્યભૂમિ ઉપર જન્મ પામેલાને
ખચીત દ્રુપણુસ્પદ ગણાશે. શ્રી શકર પણ કહે છે કે.--

ઇતઃ કોન્વસ્તિ મૂઢાત્મા યસ્તુ સ્વાર્થે પ્રમાદ્યતિ ॥

અન્ય પીડા પ્રારબ્ધવાદી અને ખાયલા નોકર ચાકર માટે હવે પછી
કહેવાનું છે

ઇતિ શિવમ.

